

“BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu:

Azərbaycan multikulturalizmi dünyada mütərəqqi model kimi qəbul olunur”

Azərbaycan əsrlər boyu mədəniyyətlərin qovuşduğu məkanda yerləşməklə dinlər və sivilizasiyalararası anlaşmada aparıcı rol oynayıb. Bu gün dünya üçün multikultural dəyərlər nə qədər yeni olsa da, Azərbaycan bu dəyərlər sisteminə - yəni, eyni bir ölkədə yaşayan müxtəlif xalqların hüquqlarını tanıyan humanist dünyagörüşü və ona uyğun siyasəti ilə min illərdir bəşəriyyətə nümunə göstərir. Azərbaycanın dünya ölkələrinə təqdim etdiyi multikultural model xalqların dostluq və mehriban şəraitdə birgə yaşamasını təmin edir. Prezident İlham Əliyev multikulturalizmi dövlət siyasəti elan edərək Azərbaycanda multikulturalizm ənənələrinin qorunub saxlanması, daha da inkişaf etdirilməsi və geniş təbliğ olunması məqsədilə 2016-cı il “Multikulturalizm ili” elan etmişdir.

Dünyada sivilizasiyalararası münasibətlərin çox mürəkkəb və ziddiyyətli olduğu bir dövrdə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa xidmət etmək təbii ki, şərəf işidir. Azərbaycan bu istiqamətdə ciddi addımlar atmağa başladığını dəfələrlə nümayiş etdirib. Bu sırada BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunun Bakıda keçirilməsinin xüsusi əhəmiyyəti var. Cənubi Qafqazda Ermənistanın təcavüzkarlığı nəticəsində yaranmış gərgin vəziyyətin fonunda Azərbaycanın sülh, barış, sabitlik və mədəniyyətlərarası dialoqu təşviq edən nüfuzlu tədbiri yüksək səviyyədə təşkil etməsi böyük hadisə idi. Dünyanın 147 ölkəsindən yüksək səviyyəli qonaqların qatıldığı tədbirdə çox maraqlı qərarlar qəbul edildi. Artıq BMT səviyyəsində Bakıda keçirilən Forumda qəbul edilən müddəaların yerinə yetirilməsinə başlanılır.

Multikulturalizmin həyat tərzinə çevrildiyi Azərbaycanın dünyaya tolerantlıq nümunəsi olaraq daha geniş tanınmasının vacibliyini, eləcə də ayrı-ayrı ölkələrdəki müxtəlif multikultural modellərə xas fəlsəfi, sosial, siyasi və digər aspektlərin Azərbaycan reallığında təhlili və təşviqinin əhəmiyyətini nəzərə alaraq 15 may 2014-cü ildə “Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması haqqında” Fərman imzalamışdır. Mərkəz Azərbaycançılıq məfkurəsinə uyğun olaraq tolerantlığın və mədəni, dini, linqvistik müxtəlifliyin qorunmasını təmin etmək məqsədilə ardıcıl işlər görür.

Mövzu ətrafında bir neçə ictimai-siyasi xadimlərlə söhbət etdik. Onlar Azərbaycanın tolerant, multikultural ölkə olması, eləcə də “BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu”ndan çıxan “Azərbaycan multikulturalizmi dünyada mütərəqqi model kimi qəbul olunur” fikirlərini şərh etdilər.

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədr müavini, Azərbaycanda yaşayan yəhudi icmasının parlamentdəki təmsilçisi Yevda Abramovun sözlərinə görə, ölkəmizdə tolerantlıq yüksək səviyyədə təmin olunub. Azərbaycanda yaşayan azsaylı xalqlara, eləcə də İslam və digər dinlərə etiqad edənlərə bərabər şərait yaradılıb: “Bu şərait nəticəsində ölkəmizdə millətlərarası münasibətlər yüksək səviyyədə qur

rulub, dinlərarası ünsiyyət təmin edilib, artıq Azərbaycan tolerant ölkə kimi bütün dünyaya nümunəyə çevrilib. Multikulturalizm fərqli mədəniyyətlərin birgə yaşaması, ayrı-ayrı insanların bir-birinin mədəniyyətinə və dünyagörüşünə hörmətlə yanaşmasıdır. Azərbaycan bu məsələdə hər zaman nümunəvi ölkə olub”. Deputat bildirdi ki, xalq dövlət başçısının 2016-cı il “Multikulturalizm ili” elan etməsi barədə qərarını böyük sevinclə qarşıladı. Çünki biz il ərzində plan üzrə əvvəllər dünyaya çatdırı bilmədiyimiz mesajları verəcəyik.

Y.Abramov Prezident İlham Əliyevin 2016-cı il əbəş yerə “Multikulturalizm ili” elan etmədiyini də vurğuladı. Bildirdi ki, dövlət başçısının belə bir qərar verməsi üçün bütün əsaslar, ciddi səbəblər vardı: “Azərbaycan bir neçə ildir ki, özünün bütün dünyada millətlərarası, konfessiyalararası, dinlərarası münasibətlər, multikulturalizm sahəsində bənzəri olmayan bir dövlət olduğunu sübut edib. Əbəş yerə deyil ki, bu qəbildən olan bütün əsas beynəlxalq konfranslar, forumlar, disputlar Azərbaycanda keçirilir. BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu buna əyani sübutdur. Azərbaycan hazırda bütün dünyada bir canlı nümunə hesab olunur. Bu gün bizim demokratik nailiyyətlərimizin içində ən uğurlusu, Azərbaycanın identifikasiya kodu, vizit kartı, ən mühüm atributlardan biri məhz multikulturalizmdir. Bunu bütün dünya, bəşəriyyət, dünyanın siyasi xadimləri, bütün aparıcı dövlətlərin dövlət və hökumət başçıları da belə qəbul edirlər. Belə bir forumun ölkəmizdə keçirilməsinin qərara alınması da Azərbaycanın multikultural dövlət kimi dünyanın diqqət mərkəzində olmasının parlaq sübutudur”.

Azərbaycan Dağ Yəhudiləri dini icmasının sədri Milix Yevdayev də Azərbaycanın bütün dünya ölkələri üçün gözəl tolerantlıq nümunəsi olduğunu dedi. Onun sözlərinə görə, yəhudilərin Azərbaycanda məskunlaşmasının 2000 ildən çox tarixi var. Ölkədə həmişə yəhudilərə doğma münasibət olub və həmin münasibət bu gün də davam edir. Digər konfessiyaların nümayəndələri kimi yəhudi icmasının nümayəndələri də öz dini ayinlərini və adət-ənənələrini azad şəkildə həyata keçirirlər.

İcmanın sədri əlavə etdi ki, Azərbaycan

başqa xalqların dinc, sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşaması üçün ən münasib, münbit bir yerdir: “Həm siyasətdə, həm iqtisadiyyatda, həm də dinlərarası dialoqda, ümumiyyətlə, bütün sahələrdə multikulturalizmin Azərbaycan modeli işləyir. Artıq bütün Avropa belə hesab edir ki, qaçqınlarla birgə yaşamaq mümkün deyil. Kiçik bir respublika 1 milyon qaçqınla üz-üzə qalıb. Amma Avropadan heç bir ölkə, dövlət başçısı bir kəlmə də olsun bu barədə beynəlxalq müstəvidə danışmır. Dünya ölkələri Ermənistanı bir millətə öz yerindən, yurdundan didərgin salmağına görə ittiham etmirlər. Amma şükürlər olsun ki, Azərbaycan hər çətinliyin öhdəsindən təbii gəlmişdir. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın beynəlxalq statusu qəbul edilən modelə uyğundur. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın beynəlxalq statusu qəbul edilən modelə uyğundur. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın beynəlxalq statusu qəbul edilən modelə uyğundur.”

M.Yevdayev BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunun məhz Azərbaycanda keçirilməsinin bütün dünyaya çağırış olduğunu dedi: “Bu məmləkətdə yaşayırıq, bu həyatı hər gün görürük deyə, ayrı-ayrı xalqların bir arada yaşaması bizə o qədər də qəribə görünmür. Amma elə deyil, bu, bütün dünyaya çağırışdır. Artıq dünyanın xilasından bəndə asılıdır. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın beynəlxalq statusu qəbul edilən modelə uyğundur. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın beynəlxalq statusu qəbul edilən modelə uyğundur. Ona görə də bugünkü Azərbaycanın beynəlxalq statusu qəbul edilən modelə uyğundur.”

Azərbaycan multikulturalizmi ilə bağlı ilk irihəcmli kitabın müəllifi, jurnalist Nifayət Nifayev isə qeyd etdi ki, multikulturalizm bir ölkədə yaşayan milli və dini qrupların ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, maddi-mədəni və dini dəyərlərinin inkişaf etdirilməsi, yaşadılması və qorunmasının məcburiyyəti. Onun sözlərinə görə, multikulturalizm “çoxmədəniyyətlik” kimi başa düşülsə də, təkcə mədəni yanaşmanı özündə ehtiva etmir: “Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın multikulturalizm modeli birgəyaşayış üzərində formalaşıb. Düşünürəm ki, birgəyaşayış modeli Azərbaycan multikulturalizminin brendi kimi öyrənilməlidir. Birgəyaşayışın da 3 komponenti əsas götürülməlidir: Vətənpərvərlik, dövlətçilik və Azərbaycançılıq. Hər bir komponenti ayrı-ayrılıqda təhlil etsək, maraqlı

nümunələrlə qarşılaşırıq. Məsələn, vətənpərvərlik deyəndə tarixən bu ərazidə yaşayan xalqların hər zaman Vətənə bağlılığı, Azərbaycanın çətin günlərində heç bir tərəddüd etmədən canlarından belə keçdiyinin şahidi oluruq. Dövlətçilik məsələlərində də milli və dini qruplar hər zaman Azərbaycanın yanında olub. Ölkəmizin çətin vaxtlarında Azərbaycanda yaşayan milli və dini qruplar heç bir təsir altında düşmədən yalnız dövlətçilik mövqeyi nümayiş etdiriblər. Azərbaycançılığa gəlincə, bu ideologiya ümumilikdə bütün ölkə vətəndaşlarının vahid bir çətinliyi altında birləşdirilməsini özündə ehtiva edir. Bu ideologiyanın memarı ümummilli lider Heydər Əliyev azərbaycançılıq elan etməklə bu coğrafiyada illərlə yaşayan xalqlarla Azərbaycan türkləri arasındakı boşluğu doldurdu”.

N.Nifayev vurğuladı ki, bu gün Prezident İlham Əliyevin mədəniyyət sahəsində beynəlxalq təşəbbüslərə göstərdiyi dəstək nəticəsində ölkəmiz dünyanın mədəniyyət mərkəzinə çevrilib. Bakıda Avropa Şurasına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin konfransında Prezident İlham Əliyevin çıxışı zamanı irəli sürdüyü təkliflər və tövsiyələr tədbirin beynəlxalq əhəmiyyətini daha da artırdı: “Təbii ki, bu kimi toplantıların yerinin müəyyənləşdirilməsində ən mühüm faktor seçilən ölkədəki tolerant və multikultural şəraitin tədbirin fəlsəfəsinə uyğun gəlməsidir. Azərbaycanın bu baxımdan illərdir dünyaya nümunə göstərməsi, mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafına, müxtəlifliyin qorunub saxlanması və sivilizasiyalar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin tənzimlənməsinə yönəlmiş çeşidli layihələri, ən nəhayət mötəbər forumların gerçəkləşdirilməsi sahəsində zəngin təcrübəsi BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun Bakıda keçirilməsini zərurətə çevirdi”.

N.Nifayev əlavə etdi ki, bu gün Azərbaycanın beynəlxalq səviyyəli iqtisadi layihələr həyata keçirməsi, mədəniyyətlərarası ünsiyyətin yaranması, dini tolerantlığın qorunub saxlanması istiqamətində gördüyü bütün işlərin kökündə, məhz, insani dəyərlər, millətlərarası münasibətlərin formalaşması dayanır: “Biz hazırda “Multikulturalizm ili”ndə yaşayırıq və görülən işlər, keçirilən tədbirlər Azərbaycanın multikulturalizm sahəsində çoxəsrlik uğurlu təcrübəsini daha da zənginləşdirəcəyini düşünürəm. Təbii ki, görüləsi işlər də çoxdur, Azərbaycanın birgəyaşayış modeli daxili auditoriyadan çıxaraq beynəlxalq status qazanmalıdır”.

Beləliklə, qeyd etmək lazımdır ki, hazırda dünyada 80-ə yaxın münaqişə ocağı mövcuddur və statistik məlumatlara görə, bu münaqişələrdə həlak olanların sayı artıq 2,5 milyon nəfəri ötür. Münaqişələrin əksəriyyəti isə dini və irqi zəmindədir. Sevindirici haldır ki, məhz belə bir şəraitdə ölkəmizdə bütün din və məzhəb sahibləri dinc və sülh şəraitində yaşayırlar. Deməli, məzhəblər arasında toqquşmaların baş verməməsi üçün Azərbaycan təcrübəsini dünyaya yaymaq, təbliğ etmək mümkündür. Elə Roma Papası Fransisk də oktyabrın 2-də Azərbaycana səfəri çərçivəsində dünyaya bu mesajı verdi. Roma Papası ölkəmizin təmsilində bir daha şahidi oldu ki, dünyada multikultural dəyərlərin, tolerantlığın mövcud olduğu, dini və etnik fərqliliyin zənginlik kimi qəbul edildiyi müəssəlman ölkəsi var və bu, nümunə olmağa layiq təcrübədir.

Xəyalə Rəis
Məqalə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim edilir